

KOTZÓ PÁL

Budapesten, üllői ut 18. sz.

ajánlja

Garrett R. és fiai gőzmozgonyait

fa- és szén-, valamint szalmafűtésre, boltozott mennyezettel legnagyobb biztosítást nyújtván, legkevesebb tüzelő anyag felhasználása mellett; 5404

gőzcséplőgépeit

melyek sokat és tisztán dolgoznak, üszög tisztító készülékkel, járgánycséplőket, rostákat, Trieuroket, üszög tisztító rostákat és vetőgépeket stb.

Glycerin-Crème

a legjobb bőr- és arc tisztító-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyult szeplő, napsültés, folt, bőrszerek ellen. Ez egy igen sikerült egyesítés a legértékesebb anyagokból, melyek a bőrt nemcsak tisztábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét tartják fenn. A folyékony glicerín-crème eltér az eddig közönségesen használt glicerín-krémektől, melyek a glicerín-en kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glicerín-szappan

glicerín és illatos növényekből, különösen tisztítja a bőrt, általában a finom piperezsappan minden kívánt előnyeivel bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrnek a leggyöngyösebb fehér színt adja, és aratlanság mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgyszólván a borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.

Kézmosó-por

mandulaszappan és spárgacéttől készült, a legártatlanabb arc- és kéz tisztító szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsnik-tyukszemgyűrűk és essentia. 60 kr.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész, Budapest, király-utca 12. szám. 5429

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelenik és minden könyvtárban kapható

AZ

Ó KOR TÖRTÉNETE.

Irtta

Duncker Miksa.

A harmadik kiadás alapján

a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

JÓNÁS JÁNOS, tanár.

Négy kötet. — Ára füzve 16 frt.

A RÓMAIAK TÖRTÉNETE.

Irtta

Mommsen Tivadar.

Az ötödik kiadás után

a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

TOLDY ISTVÁN.

Nyolcz kötet. — Ára a nyolcz szaz teljes műnek illve 16 frt

A DEDUCTIV és INDUCTIV LOGIKA RENDSZERE

mint a megismerés elveinek

és a tudományos kutatás módszerének előadása.

Irtta

Mill János Stuart.

Az eredeti 7-dik kiadás után

a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

SZÁSZ BÉLA,

m. kir. egyetemi tanár.

Három kötet. — Ára füzve 9 forint.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelenik és kapható

A házi nevelés.

Példákban előadva

szülő, nevelők s különösen községi népkönyvtárak számára.

Irtta Zámolyi Varga Mihály.

A TESTI ÁPOLÁS.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

LÉNÁRD ÉS GERTRUD.

Könyv a nép számára

PESTALOZZI HENRIKTÓL.

Magyarította

ZSENGERI SAMU.

(A szerző életrajzával.)

Három kötet egy kötetbe angol vászonba kötve 2 frt.

A Franklin-Társulat

ujabb kiadványai a serdülő leánykor számára.

Cox György. A mythologia kézikönyve. Ford. és a finn mythológiával bővítette dr. Simonyi Zeigmond. Angol vászonba kötve 2 frt.

— Görög regék. Fordította Komáromy Lajos. Vászonba kötve 2 frt 80 kr.

Helm Clementina. Futri Kata. Olvasmány fiatal leányok számára. Magyarította Emilia. Kötve 1 frt 20 kr.

Jókai Mór. A magyar nemzet története. Regényes rajzokban. XV Geiger-féle kép., 3-ik kiadás 2 frt. Vászonba kötve 3 rt.

Kron Klára. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Ford. Koszma-Gesztesy Etelka. Vászonba kötve 1 frt 50 kr.

Schatter Gyula. Nélkülözhetlen ismeretek könyve leányok számára. Az ötödik német kiadás szerint, s a hazai viszonyokhoz alkalmazottan átdolgozta Toldy László. 1. kötet: Földrajz. 1 frt. 2. kötet: Világtörténelem. Hitregotan. 1 frt. 3. kötet: Természettan. Embertan. Természet-tan. 1 frt. 4. kötet: Számtan. Német nyelvtan. Irodalom. Műtörténet. 1 frt. A négy kötet egy csinos vászonkötésben 5 frt.

Toldy László dr. Magyar szent Erzsébet élete. Képekkel. 80 kr. Kötve 1 frt, diszkidás kötve 5 frt.

Vachott Sándorné. A magyar nemzet története röviden előadva, olvasmányul s tanodai használatra fiatal leánykák számára 1 frt.

Wildermuth Ottília. Regék és elbeszélések az ifjúság számára. Négy képpel. Második kiadás. Kötve 2 frt.

Wehl Stefánia. Regék. Második bővített kiadás. Képekkel. Kemény kötésben 2 frt. Diszkidásban 3 frt.

Az 1879. aug. 15-ki húzásra

magyar királyi nyeresemény-sorsjegyek.

1300 nyeresemény.

Főnyeresemény frt 200,000, 20,000, 5000 stb.

Összes nyeresemények frt 416,000.

Részjegyek 50 Ftos sorsjegyre 500 Ft 1.50.

Magyar aranyjárdékokat,

melyek árfolyama körülbelül 95 frton áll, eladunk 10 havi részletfizetésre, a 10 frttal. A magyar aranyjárdék 7 és fél százalékos kamatos, s a legjobb és legbiztosabb (az Állam által biztosított) tőkebefektetés.

NR. A pénzküldeményeket póstantalvány mellett kérjük.

Koritz Antal és Társa bankháza

5442 Budapest, váczi-utca 7. sz.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelenik és kapható

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

Tüzetes utasítás

a konyhakertészet, virágmivelés és gyümölcsstenyésztes körében.

A legújabb kutfők után

irtta

GALGÓCZI KÁROLY.

Átnézte és jegyzetekkel bővítette

Dr. FARKAS MIHÁLY.

Negyedik kiadás.

Ára füzve 80 krajczár.

Des Schneidergesellen

Andreas Jelku Abenteuer

in vier Welttheilen.

Nach historischen Quellen zum ersten Male ausführlich dargestellt und der reiferen Jugend gewidmet von LUDWIG HEVESI.

Deutsche Originalausgabe.

Mit sechs Holzschnitten nach Zeichnungen von Johann Gregor

Zweite unveränderte Auflage.

Preis gebunden 1 fl. 50 fr.

KULIFFAY EDE.

A szabadság hősei és vértanúi.

Két kötet.

Ára füzve 1 forint.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre — 12 frt félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt félévre — 3 *

30-dik szám. 1879.

BUDAPEST, JULIUS 27.

XXVI. évfolyam

A KI MINDENT VESZTETT.

FÉNYT, dicsőséget, gazdagságot, országot, koronát, hazát, férjét, s végre még egyetlen gyermekét is, kihez joga volt oly reményeket kötnie, mint senki másnak a kerek világon, ki mindene volt, mióta minden egyebet elveszített, s kiből és ki által egyedül élt már e siralom völgyében, azzal az erős hittel, hogy ez a gyermek lesz az, a ki által minden visszajön még, a mi elveszett, kivéve az apát, kit a halál nem ad vissza többé.

Bizony valóban, nincs az az áldás, nincs a sorsnak oly adománya, mely az emberi legmerészebb vágyak tárgyát képezheti, hogy mindazt el ne érte volna, és — el nem veszítette volna a chislehursti számkivetett császári özvegy. A történelem alakjai között e tekintetben páratlanul áll talán.

Tragikus végzet volt, mi rajta beteljesült. Befejezett tragédia, melyhez hasonlót költő képzelete nem képes teremteni: a fatum szörnyű ereje kell hozzá, mely fölemel szédítő magasra, hogy annál borzasztóbb legyen a bukás. Egy ily bukás mellett már enyhülés, megváltó üdv lehet a halál.

A földkerekség legszebb, legköltoőbb táján született, a tiszta egü, mosolygó Granadában, mint leánya egy fényes, hatalmas, gazdag, büszke grandnak, ki a leoni, aszturiai, galicziai királyokig tudta fölvenni őseit messze századokba, oly családból, melynek európai híri nemes lovagok, hősök voltak tagjai, a kirkról román-czok zengenek a nép ajakán s kik költői lángelmék remekműveiben vannak megdicsőítve.

Ősei, a Porto-Carraro család, a 14-ik században vándoroltak be Genuából Estremadurába s lassankint megszerezték a jogot, hogy a Guzman, Fernandez, Cordova, La Cerda és Liria neveket viselhesék, s három elsőrangú grandméltóságot egyesítettek családjukban: a Téba, Banos és Mora nevü.

Anyai részről is a legrégebb nemes családok egyikének sarja. Anyja Kirkpatrick-Closeburn Mária Manuela, ki szintén Andalusiában született, régi skót nemes

EUGÉNIA CSÁSZÁRNÉ.

ivadék, kinek ősei a Stuartok bukásával voltak kénytelenek kivándorolni hazájokból s ki férje grófi címét viselte ugyan, bár születése jogán pequarandai hercegnő volt.

És szép volt. A legszebb mindenütt, a hol megjelent. Nemes, finom arcvonásokkal, kissé kreolszinnel, lángoló nagy szemekkel, sugár fejedelmi alkattal és olyan fejjel, melyen csak a korona lehetett a méltó diadém. Egyesült benne a spanyol forró vér, a brit akaraterő és szívósság, az olasz okosság a francia szellemmel, izléssel és gráciával. Mindez sokkal több volt, semhogy alant maradhatott volna. Már a természetből magasra volt szánva, csak alkalom kellett, hogy eljusson a legmagasabbig.

És eljutott. Neveltetését Angliában és Franciaországban befejezvé, ifjú leánykorát utazásokkal tölté el anyjával. Az ötvenes évek elején megjelent az Elysée-ben is, hol a köztársaság elnöke, Napoleon Lajos herceg fényes ünnepélyeket rendezett. Rendkívüli szépsége s a páratlan báj, mely egész lényén előmlött, mindenkinek reá irányá tekintetét. A fényes társaságnak ő lett legfényesebb álló csillaga s maga az állam elnöke is boldog volt, hogy bolygói közé sorakozhatott.

A szép spanyol leány mit sem talált ennél természetesebbnek. Tudta, hogy ennek így kell lenni. Az egykori hami fogolynak emlékezni kellett, hogy a Montijo grófi ház rajongó terjesztője Hispániában a Bonaparte-kultusznak, hogy a bájos Eugénia akkor, midőn ő börtöne falai közt szenvedett, egy barátnőjével meglátogatni készült őt, s hogy később mikor már mint elnöknek, a törvényhozó kamara megtagadta civillisztáját, úgy hogy ő lovait is eladni kényszerült, a dúsgazdag spanyol család volt az, mely rendelkezésére bocsátotta egész vagyonát.

A köztársaság elnökéből azonban császár lett s a másodszer megalapított új dynasztianak összeköttetésekre kellett gondolni a régi dynasztiaikkal, hogy biztosabban föllállhasson. Eugénia csillaga pillanatra halványulni látszott. A régi uralkodóházak hidegen fogadták a „parvenu“-t.

Egy nap a Tuillériákban nagyszerű szemle volt. A fényes látványban sok nő szem gyönyörködött, köztük a két legszebb szem is, az Eugéniáé. Egy földszinti ablakból nézte a parádét. A császár oda lovalgolt s kérdé Montijo kisasszonyt: „Melyik utat kell választanom, hogy kegyedhez jobb felé mutatót? „A kápolna felé vezetőt, felség.“ — Így beszéli ezt emlékirataiban az idősb Cassagnac.

1853. jan. 22-én minisztertanács volt. Nagy, fontos dolgokról tanácskoztak. De azok, mintha a szél fuja volna el, egyszerre letűntek a zöldasztalról, a mint a császár bejelenté, hogy össze fog kelni — Téba grófnővel. E név alatt utazott Montijo kisasszony. S még azon hónap 30-án megtörtént az esküvő. A császár akkor 44 éves volt, a menyasszony 27.

Nagy, fényes ünnep volt, mely jelezni volt hivatva az új eszmék diadalát, a népfenséget és forradalmat, melyeken a császárság épült, s az új irányt, mely az uralkodóházakkal való összeköttetés és a legitimitás porhadó kövei helyett a nép akaratában keresi talpkövet, támaszát. Első eset volt ez, hogy francia uralkodó

nem fejedelmi házból nősült, mert I. Napoleon is, császárrá levén, elvált első nejétől, Beauharnais Jozefintől s Mária Lujza osztrák főhercegnőt vette nőül.

Innen kezdve Montijo Eugénia élete a történelemé. 1856-ban trónörökösrel ajándékozta meg császári férjét. 1859-ben az olasz hadjárat alatt, míg férje a csataterén időzött, ő volt Franciaország regensnöje s személyesen elnökölt a minisztertanácsban. 1869-ben gyöngédkedő férje képviselőjeül ő jelent meg a suez csatorna megnyitására. Császárné volt, uralkodó császárné a szó legszorosabb értelmében.

És pedig nem csak a politika terén, hol uralmát mégis meg kellett osztania másokkal s megsabták határait a törvények. Korlátlan egyeduralkodó volt az izlés, a fényezés, a divat birodalmában. Itt hatalma nem ismert nyugozó határt, éppent birodalomnak az ő kénye-kedve és szeszélye szabta ki törvényeit. A hogy járt, a mit tett, a mit viselt, a mit használt — öltözetben, fogatokban, butorokban, estélyek, ünnepélyek rendezésében, — azt utánozta másnap Páris, harmadnap minden világváros s csakhamar az egész világ. Kockáztatta volna jó izlése hírére, a ki az általa megindított áramlattal nem uszik; s midőn a császárnéknak tetszett egy nap sétatánczával jelenni meg a Champs-Élysée-n, egyszerre csak arra virradtunk, hogy az egész előkelő nővilág — bottal jár.

Rendkívüli fényt honosított meg udvarában, úgy hogy elhomályosította vele a régi versaillesi királyi udvarok örületes fényűzését, s bár a francia császárné volt Európá minden uralkodója közt a legnagyobb czivillistája, Eugénia udvartartására soha sem volt elég.

Poroszország 1866-iki diadalai nagy mértékben felkölték a dicsvágyó császárné féltékenységét s nagy hévvel vetette magát a politikára, élére állván a kardcsörtető pártnak. Az volt hite, dynasztiaját a trónon csak egy dicsőséges hadjárat erősítheti meg végkép s az, ha Franciaország határait kiterjeszti a Rajnáig. Mint tulbuzgó katolika életföladatának tekintette a pápa világi uralmának föntartását s egyházi hatalmának terjesztését. Az 1867-ban Salzburgban tartott konferencia határozatai, melyben ő maga is részt vett, ki nem elégítették. Terve, hogy Spanyolországgal szövetség köttesse s az exarchatusban időző francia csapatok spanyolokkal helyettesítsenek, — hogy így azokat is Németország ellen lehessen alkalmazni, — a spanyol forradalom miatt dugába dől s a császárné Izabellával már csak mint száműzött királynővel találkozhatott Biarritzban.

A német-francia háborúban, III. Napoleon a csatárra távozván, ismét ő vette kezébe a kormányzatot. A vereségek hírére, a császár beleegyezésével, elfogadta az Ollivier-kabinet lemondását s Palikao herceget bízta meg új miniszterium alakításával. A mellett erőlyesen ellene szegült annak a tervnek, hogy a császár vizsztatérjen Párisba s Mac-Mahon hadteste is oda vonuljon, sőt követelte a Metz felé járult hozzá a sedani katasztrófa bekövetkezéséhez.

A szerencsétlenség megrendítette, de nem vette el bátorságát. Császári férjét fogolynak, fiát menekülőnek tudta s mégis

volt lelki ereje, hogy Thierst kínálja meg a politikai ügyek vezetésével. De az óvatoss államférfi nem fogadta el az ajánlatot. Ekkor szept. 4-ikén reggel kibocsátott egy rendeletet, melynek értelmében a törvényhozó testület nevezze ki a kormányzatot és nemzeti védelmet vezető tanácsot Palikaoval, mint császári helytartóval. De már késő volt. A forradalom kitört s a hatalmas császárné egy öreg komorna és egy udvari tiszt kíséretében titkon, szökve volt kénytelen elhagyni a Tuillériákat, lapangva jutni el egy kevésbé ismert kikötőbe s elmenekülni Angliába.

A csapás a legerősebb férfi lelkét is megtörhette volna. Oly hirtelen bukni le a legmagasabb polczról, elveszteni egy birodalmat, s száműzöttként keresni menedékhelyet idegen országban, — valóban megrendítő bukás. De ott Albion földén fölfogták fia karjai s ő gyermeke láttára újra éledt és remélt. Hisz nincs még minden elveszve, a míg ez él.

Ott élt csendes elvonultságban Chislehurst kerti fái közt, a csendes Camden-Houseban, fiával, kit nem bocsátott el oldala mellől. Majd megérkezett a férj is wilhelmshöhe fogságából, beteg és megtörtötten ugyan, de mégis közel volt legálább. A gyermeket kiküldhették, tanuljon, legyen férfi, edzze meg az élet idegen emberek között.

1873. jan. 9-ikén III. Napoleon meghalt. Eugénia fölvette az özvegyi fátyolt s most már igazán nem maradt egyéb vigasztalása, mint egyetlen fia, kit oly világra szóló örömmiaddal üdvözölt Franciaország születésekor, kit drágaköves aranybölcsővel ajándékozott meg Páris városa, ki már mint három éves gyermek lelkesedésre ragadta a francziákat annak a gránátos ezrednek az egyenruhájában, mely a Malakoff-tornyot bevette, s mely akkor a dicsőség nemzetének szeméfnye volt, kit később atyja a katonai szemléken nyergébe vett s úgy mutogatott az éljenező hadseregnek, ki nagyobbacska korában annyira meg tudta szeretetni magát, hogy a polgár csak „Franciaország gyermekének“, a katona „a kis káplárnak“ nevezte s kit most szerencsétlenségében, mint örökétől megfosztott, a száműzetés kenyerén élő, hazátlanul és a mellett árván maradt császári herceget, lehetetlen hogy még inkább szívébe ne zárjon a nagylelkű, a tragikai sors alatt szenvedők iránt mindig könyörületes francia nép . . .

Bizonyára így gondolkozott a szegény anya s ebből merített erőt remélni a jobb jövőt s tovább viselni a terhes életet. Lát-szik, hogy sokkal jobb anya volt, mint politikus.

Most már ennek is vége. Az egyetlen kapocs, mely még az élethez fűzte, megszakadt. A vad zulu bizonyára nem tudta azt, hogy asszagaia hegye ezer meg ezer mérföldnyire ér s még sokkal halálosabban, sokkal fájdalmasabban talál egy szívet tul a tengereken, a ki most, mint egy világtéző történelmi család sirja fölött jelzőnek maradt élő szobor, bizonyára nem vár, nem remél már egyebet, mint hogy mikor nyílik meg az éhes sir újra, hogy őt is befogadja oda, hol nincsenek tört remények, szárnyaszegett vágyak, nem fáj nagy veszteségek emléke, az özvegy megtalálja férjét, az anya fiát, a száműzött hazáját, a császárné a — bocsánatot.

Törs Kálmán.

Hymnus a leányról.

Mely koronának hódítóbb fensége,
Mint a leányfő szűzi myrtusz éke!
Mely vértezett hős, érczkebel szilárdabb,
Mint gyengéssége az ártatlanságnak!

Védetlen báján a bűn elfelejti,
Hogy bűn, s pirulva orgyilkást elejti;
Vágyak szemérmes ajkkal csókolgatják,
Mint holdsugár Diána márvány tagját.

Az agg előtte ifjú lángol és ég,
Öregként tisztos lesz ifjú merészség;
S öreg mint ifjú, szentségét megértve,
Vezeklő szívvel hull előtte térdre.

Nem hord kaczér csejt, bájlolni kívánván,
De győzelem leng szeplőtlen virágán;
S a ki merész, hogy zsákmányul ragadja,
Lesz hódítóbul a megrablott rabja.

Mi vagy szegény nő, hogyha tiszta nem vagy!
Letépett díszed ekedül mit sem hagy.
Csak egy virágát szórd le csalfa módon:
Szelek osztoznak fehér koszorúdon!

Bartók Lajos.

Kisasszony parasztruhában.

PUSKIN ELBESZÉLÉSE.

Oroszról fordította: **Csopey László.**

(Folytatás.)

Grigorevna Elizabetta szobájába vonult s előhívatta Násztját. Mindketten soká tanakodtak a holnapi látogatás felett. Mit fog gondolni Alexej, ha az uri kisasszonyban Akulinára ismer? Minő véleményt fog táplálni furfangos tetteről? Másrészt Liza igen szerette volna látni azt a benyomást, melyet e nem várt találkozás okozna... Egy gondolat villant meg agyában. Rögtön közölte Násztjával, mind a ketten megörültek s elhatározták, hogy rögtön foganatosítsák is.

Másnap a reggeli mellett Ivánovics Grigorij azt kérdezte leányától, hogy még mindig azon szándéka mellett van-e, miszerint nem fog megjelenni Beresztóvok előtt?

— Papa — válaszoló Liza, — én elfogadom őket, ha önnek úgy tetszik, de csak egy föltétel alatt: bár mint jelenjek meg előttök, bármit tegyek is, ön meg nem pirongat, s csodálkozásának és elégedettségének jeleit sem fogja mutatni.

— Már ismét valami csintalanság — mondá nevetve Ivánovics Grigorij. — Na, jó, jó! beleegyezem, tégy, a mit akarsz, kedves fekete szemű bolondom.

E szavaknál homlokon csókolta leányát, ki elfutott, hogy előkészületeit megtegye.

Pontban két óraker, úgy idehaza készült hatlovas kocsi robogott az udvarba s körülgördült a nagy gyeptérségen. Az öreg Beresztóv, Muromszkij két livrés lakája segédelmével, a tornácra lépett, nyomban utána fia lovagolt be s egyszerre léptek a vendégzobába, a hol már terítve volt. Muromszkij, a mint illik, igen kegyesen fogadta vendégeit; azt az ajánlatot tette nekik, hogy nezzék meg ebéd előtt a kertet és a baromfi-udvart és apró kavicsos behintett, gondosan készített utakon vezette őket. Az öreg Beresztóv igen sajnálta magában ezekre a hiábavalóságokra pazarolt időt és fáradságot, azonban udvariasságól hallgatott. Fia nem osztozott sem apja véleményében, sem a hiu angolt játszó elragadtatásában, hanem türelmetlenül várta a házi kisasszony megjelenését, kiről sokat hallott és habár szíve, mint tudjuk, már másé volt, de azért egy fiatal leány mindig igényt tarthatott figyelmére.

Az ebédlöbe visszatérve hárman az asztalhoz ültek, az öregek a régi jó időről beszéltek,

Alexej pedig azon törte fejét, milyen szerepet játszzék Liza jelenlétében. Ugy találta, hogy a közönyös szórakozottság lesz a legjobb s ez értelemben meg is tette az előkészületeket. Az ajtó kinyílt, Alexej oly nagy közönytől fordította arra fejét, hogy a legmegöröztöttebb kaczér hölgynek is megrezdült volna egy percze a szíve. Szerencsére Liza helyett lesütött szemekkel, s apró léptekkel a vén, jól kifehéritett, kicziczomázott miss Jacksons lépett be, s így Alexej gyöngyörű hadi mozdulata kárba veszett. Nem volt ideje még egyszer összeszedni magát, mert az ajtón ezuttal csakugyan Liza jött be. Mindnyájan fölláltak. Az apja bemutatta vendégeit, de egyszerre elhallgatott s ajkába harapott... Lizája, az ő barna Lizája egészen ki volt fehéritve, s szemöldéi jobban be voltak feketítve, mint miss Jacksonsai; — a bamis firtök, melyek jóval világosabbak voltak hajánál, XIV. Lajos korabeli divat szerint voltak rendezve; ingujjai a l'imbecille úgy csüngtek, mint madame de Pompadour fülbealói; és anyjának minden ékszerai, melyek még be nem vándoroltak a zálogházba, ott ragyogtak nyakán, füleiben s ujjain. Alexej e neveléses és csillogó kisasszonyban nem ösmerhetett rá az ő Akulinájára.

Apja kezét nyújtott neki, Alexej borzadályal követte példáját, s mikor megérintette fehér ujjait, úgy tetszett neki, mintha azok reszkettek volna. Ezalatt észrevette a lábacsát is, mely lehetőleg felcizomázva, szantszándékkal közszemlére volt téve. Ez némileg elfeledtette a többi ruházat izléstelenységét. A mi a festést illeti, bevallom az igazat, Alexej szíve romlanságában eleinte észre nem vette, aztán pedig nem is kutatta.

Ivánovics Grigorij megemlékezett ígérétről s szavának ura maradt; de leányának e tréfája oly neveléses volt, hogy alig fekézhette nevetési vágyát. De nem a nevetés volt az érzélgős angol kisasszony fejében; eszébe jutottak festőszerei, melyek megfogyatkoztak és a természetes pirosság erővel tört utat magának a mesterségesen fehéritett arcz felszínére. Lángoló szemeket vetett a fiatal bűnösre, ki más alkalomra halasztván a mentegetőzéseket, tettette magát, hogy nem is látja azokat.

Asztalhoz ültek. Alexej folytatta a közönyt szerepet. Liza vontatottan, fogain keresztül, de csakis francziául beszélt. Atyja minden perczen reá nézett, nem bírta fölfogni a komédia czélját, de igen nevelésesnek találta. Az érdemes angol kisasszony duzzogott s hallgatott. Egyedül Petrovics Iván volt elemében; kettőért evett, a rendes mérték szerint ivott, nagyokat kacagott s perczről perczre barát-ságosabban beszélt a házi ural s még nagyobbakat kacagott.

Végre fölkeltek az asztaltól; a vendégek eltávoztak és Ivanovics Grigorij szabad folyást engedett kacajának s kérdésökösödéseinek.

— Hogy jutott eszedbe őket így elbolondítani? — kérdezte Lizát. — De tud-e mit? a szepítő szerek igen jól illenek neked, nem avatkozom a nők toilette-titkaiba, de a te helyzettedben csakugyan használnám — persze csak kisebb mértékben.

Liza egészen el volt ragadtatva tervének sikerülte miatt, megölelte apját, megígérte neki, hogy gondolkodni fog tanácsa fölött, és elment megkérlelni a duzzogó miss Jacksonst, ki csak nagynehezen nyitotta ki ajtaját s hallgatta meg mentegetőzését. Liza restelt idegenek előtt ily fekete arczbörrel megjelenni, kémi nem mert... ő előre meg volt arról győződve, hogy a jó miss Jacksons megbocsát neki... és így tovább, és így tovább. Miss Jacksons meggyőződve, hogy Liza nem akart belőle gúnyt fűzni, lecsillapodott,

megesókolta, és a teljes kiegesztelődés jeléül egy doboz angol arcfestékekkel ajándékozta meg, mit Liza nagy köszönettel fogadott.

Az olvasónak eszébe juthat, hogy Liza el nem szalaszthatta a másnapi erdei találkozást. — Uram! te tegnap a mi uraságunknál voltál, — szólítja meg Alexejt, — hogy tetszett a mi kisasszonyunk?

Alexej azt válaszolta, hogy észre sem vette. — Kár, — mondá Liza.

— Ugyan miért? — kérde Alexej.

— Hát csak azért, mert én azt szeretném tudni tőled, igaz-e, a mit beszélnek?

— Nos, mit beszélnek?

— Igaz-e az, hogy én hasonlítok a kisasszonyhoz?

— Micsoda rágalom ez, — hisz ő melletted a rútak rútja.

— Ah! uram, vétekel, ha így beszélsz, a mi kisasszonyunk olyan fehér, olyan szép! hogy is lehet engem vele összehasonlítani?

Alexej esküdözött, hogy ő szebb a világ összes kisasszonyainál s hogy őt tökéletesen megnyugtassa, oly színekkel ecsetelte kisasszonyát, hogy Liza lelkéből nevetett.

— De mégis — szóló főlshajtván — ha a kisasszony neveléses is, én nagyon messze állok tőle, mert irni sem tudok.

— No — mondá Alexej — ez csakugyan baj, de ha akard, rögtön megtanítlak.

— Igazán? — kételkedé Liza.

— Tessék kedvesem, mindjárt megkezdhetjük.

Leültek. Alexej kivette zsebéből az írónt és jegyzőkönyvet s csodálatosan hamar megtanította Akulinát az abcére.

(Vége követk.)

Napoleon herceg temetése.

Elbeszéljük Napoleon herceg szomorú halálát s a körülményeket, melyek között a fölkeresésére indult lovas csapat föltalálta a holt-tetemet. A végzetes dráma színhelye egy tágas völgy, melyet elég magas dombok határolnak. A talaj lankásan hajlik alá egész egy árokig, mely Ityotyosít köríti, azontul volt az a zulu falu — král — a hol a herceg megállta s megpihentéte kis csapatát, oly magas fűben, mely lehetővé tette, hogy észrevétlenül közelíthesse meg az ellenség. E král közelében találták meg a herceg holttestét, hanyatt fekvé, egész meztele-nül, karját mellére, fejét pedig kissé balra hajlítva. Szája kissé nyitva volt, bal szemé félig lehunyva. Jobb szemé ki volt szurva. Tizenhét sebet olvastak meg mellén. Hasa zulu szokás szerint föl volt vágva, valamint ama két katonáé is, kik együtt estek el a herceggel s kiknek tetemeit nem messze tőle találták meg.

A herceg holttestét lepelbe burkolták s lánzsanyelekből hordágyat rögtönözve, karon szállították el az ambulaneig, melyet a táborból magukkal hoztak. Az átszállítás tovább tartott három óránál, délután két óraker jutottak el a táborba, hol a testet a főhadiszállás sátrai egyikebe helyezték. Az orvosok azonnal megvizsgálták s megtevéen az intézkedéseket a föloszlás ellen, másnap Petermaritzbourg felé szállították, hová jun. 8-án ért el a holttest.

Clifford tábornok elébe indult a kormányzóval s a polgári és katonai főnökkel. A herceg földi maradványait aztán, miután ugyanazonos-ságuk hitelesen megállapították, ólomkoporsóba tették s egy katolikus kápolnába helyezték. A halotti bonyolítványt betették a koporsóba, ugyszintén III. Napoleon és Eugénia császárné fényképeit is, melyeket a herceg komornyikja, az öreg Uhlmann helyezett oda, ki hajdan vértés volt, de már sok év óta a hercegnek hű

ZULUFÖLD DÖN.
A HOLTTEST PÓLTALÁLÁSA.

NAPOLEON HERCZEG TEMETÉSE.

NAPOLEON HERCZEG TEMETÉSE.

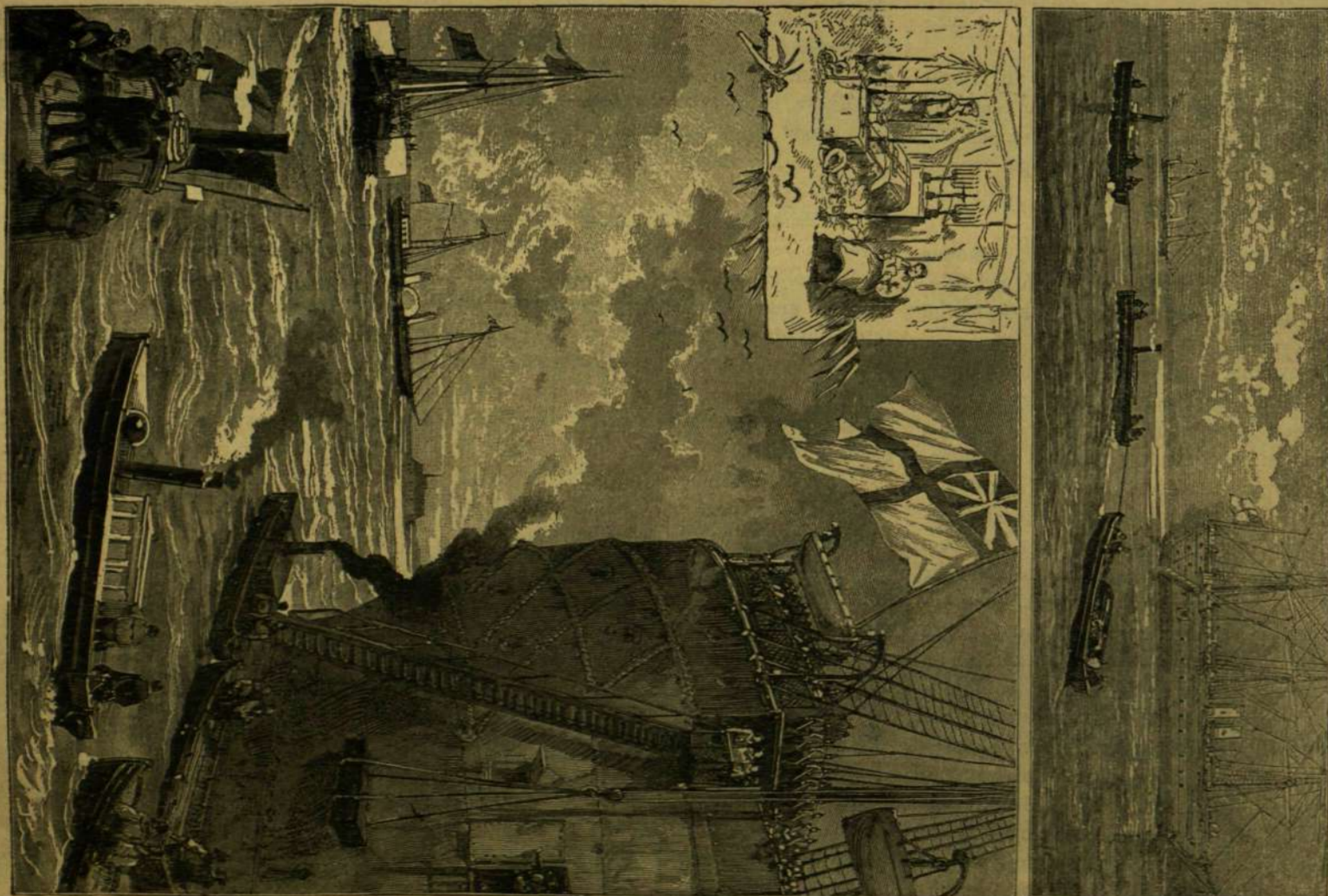

VIKTOR hg. JEROME hg. UHLMANN, LOMAR, „Stag”, CAMBLE, a hg komornyilija. orsón inez. harezl mén. főlovász. VIKTORIA királyné. A walesi hercegné. BEATRIX hercegné. A walesi herceg. Edinburgi herceg. CONNAUGHT herceg. A svéd trónörökös.

CHISLEHURST. — A GYÁSZMENET A CAMDENHOUSI PARKBAN.

CHISLEHURST. — A GYÁSZMENET MEGÉRKEZÉSE A SZENT MÁRIA TEMPLOM ELÉ.

A „Plymouth” és „Monk” illusztrációi gőzcsigák. A KÖRÖMSÓ TERHOSÁGATA AZ „OHONTS”-RÓL A GŐZSARAKRA. — A SZÁLLÍTÁS AZ „FRIGANTISS”-RÉ. — A HALÓTTAS KÁROINA AZ „FRIGANTISS”-RÉ. — „Plymouth” és „Monk” illusztrációi gőzcsigák. A SPITHEADI KIKÖTŐBEN. — A HALÓTTAS KÁROINA AZ „FRIGANTISS”-RÉ.

szolgája s folytonos kísérője. 9-ikén beszentelték a koporsót s elindították Durban felé, hova másnap érkezett meg. Durban mintegy négy kilométernyire van Port-Nataltól. Ez utóbbi utat a következő napon tette meg a gyászmenet. Port-Natalban a kikötőben a „Boadicea“ nevű gőzös várakozott a holttestre, melyet azonnal fölértetve vittek s a fregat másnap fölszédvén horgonyait, Simons-Bayba, a Fokföld e hadikikötője felé evezett, hová 15-ikén megérkezvén, a koporsó, a szárazföld érintése nélkül, azonnal áthelyeztetett az „Orontes“-re, mely azt Angliába volt szállítandó s melynek társalgó terme átalakított halottas kápolnává.

Az „Orontes“ egyike a legnagyobb hajóknak s a gyarmatokkal tartja fenn a vegyes szállítmányu közlekedést. Feketére festett vaspánczélú hajó, 1200 lóerejű géppel. A hajó július 4-ikén érkezett meg Madeirába s 10-ikén Spitheadbe. Minthogy azonban a portsmouthi esztorna nem elég mély az oly nagyméretű hajók számára, mint az „Orontes“, elhatározták, hogy az admirális első lordjának hivatalos yachtja, az „Enchantress“ élébe megy s a spitheadi kikötőből ez fogja elhozni a hült hamvakat a Wight sziget mellett vezető vonalon. E határozat értelmében, a mint az „Orontes“ megérkezésének híre jött, a yacht azonnal utra kel, földjében Murat herceggel, ki a holttestet átveendő volt, Duperré ellen-admirállal, Napoleon Lajos herceg egykori hadsegédével, Bourgoing, Davillers, Turenne, Agnado, Bassano marquisval, s egy angol táborkari főtisztvel, a ki egy gőzcsónakot küldött az Enchantressról az Orontesre. Midőn Murat herceg a hajóhidra lépett, egy csapat gyarmati katonai tisztelő sorba állott, míg a hajó szolgazemélyzete helyet foglalt a kötélfűzőkön, árbozokosarokon.

Ekkor az Orontes kabinjeinek a hajóról felé néző oldalán megjelent négy matröz, háttal közeledvén a koporsóval. Nehány pillanat múlva a koporsó kötelekkel emelősigához volt erősítve s csakhamar ott lebegett az ég és víz között egy nagy fekete csónak fölött, melyet két salup s több kis hajó, azok közt a „Figaro“ és a „Monde Illustré“ egy gőzcsónakja is kísért, mely utóbbiról Dick, az illuszárt lap rajzolója, a jelen vázlatot is fölvevé. Három ember megragadta s elhelyezte a csónak földélszékáin, gondosan odaerősítvén a koporsót; aztán letakarták fekete lepellel, feszületet tettek reá s a csónak elindult. Az „Enchantress“-en minden készen állt a koporsó elfogadására, a fedélzet, a párkányzata, szobák mind feketével voltak bevonva s a meynyetek egyike sirkápolnává alakítva. Ide helyezték a koporsót, mind a két oldalára 3—3 nagy gyertyatartót állítva. Két másik karos gyertyatartó ott állt a koporsó fejénél. A szél miatt azonban nem lehetett meggyújtani előbb, míg a yacht kikötőbe nem ért Woolwichban, 11-ikén délelőtt.

Itt a víz partjától egész az arzenál nagy udvaráig óriási fekete szőnyeg terült. A francziák nagy tömege várakozott itten. Itt volt Páris egykori polgármestere, Haussmann, Bassano herceg, Castelnau, Fleury tábornokok, Canrobert marsall neje és számos előkelősége a császársági korszaknak. Mindezeket beeresztették a yacht fölértetere, hol Wella, natali lelkész, ki a Jóréményfokáról egész ideig kísért a koporsót, újra beszentelte a hamvakat. Három órák történt az átszállítás. Nagy néptömeg tolongott a parton. A menetben elül néhány tiszt haladt, aztán a southwarki püspök, feszületet tartó papoktól kísértetve. Utánok jött a koporsó, melyet matrözök vittek vállukon. A koporsó után következtek aztán a gyászoló francziák.

Az arzenál nagy udvarában egy ezred tüzér volt föllállítva, és a woolwichi hadapródok. Az

udvar közepén az önkényesek fegyverrakodó helyeül szolgáló kis épület sirkápolnává volt átalakítva. Ide vitték le a császári herceget; ide jöttek el a walesi, edinbourghi és cambridgei hercegek; s itt történt, hogy a családtagok, a végrendeleti végrehajtók és az „Enchantress“ volt előkelő francziák jelenlétében leemelték a koporsó fedelét s másodsorban megállapították a holttest ugyanazonosságát. Ekkor új koporsóba tették, hármas, fenyő, ólom és mahagoni rekeszűbe, beterítették violaszín lepellel s fölékesítették az L és N betűket mutató cizmerrel.

Majd egy hat ló által vont ágyura felelt tevéen, arra helyezték a hadi jelvényekkel és zászlókkal takart koporsót. S aztán megindult a menet Chislehurst felé: elül egy csapat tüzér, aztán a papság, a gyászoló chorus, a családtagok s ismét egy csapat tüzér.

Kilenc óra volt s az éj már csaknem beállt, mikor a kíséret megérkezett a Camden-House vasrácszatárhoz. A holttestet azonnal bevitték a földszinti nagy terembe, mely be volt rendezve halottas teremnek. A fal egészen fehérrel volt bevonva, áttörve rózsákkal és ibolyákkal. A háttéri fal mellett kis oltár volt föllállítva s számos gyertya égett a ravatal körül, melyre a koporsó helyzetetett. Miután a császárnét értesítették, az első emeletbeli lakosztályából leszállt a földszinti terembe. Képzeltetni a szivszakgató jelenetet. Nem volt más senki jelen kívül, mint Pietri, III. Napoleon volt rendőrfőnöke, Huescar herceg, a császárné unokatestvére, Mouchy hercegnő, Brady őrnagy és Liquevillegróf, e két utóbbi az elhunyt herceg tisztje.

A császárné ott töltötte fia koporsójánál az egész éjszakát. Már jó reggel volt, úgy hat óra felé, midőn végkép kimerülve, megtörve, nem ellenkezett többé, hogy szobájába vigyék.

Chislehurst már ekkor hemzsegett az emberektől. A déli vaspályá külön vonatokon szállítá kora reggel óta a látogatók ezreit, kik között különösen a francziák voltak nagy számmal képviselve, kik mély gyászban jelentek meg a herceg végtisztességételen. Mintegy 1300 lovas és gyalog konstabler gondoskodott a rend fenntartásáról. A Camden-House kertjébe csak jegy előmutatása mellett lehetett bemenni. Itt gyülekeztek a gyászmenetben részt veendő. A belépéskor minden francia a herceg egy fényképét kapta.

A kert körül volt szállva katonacsapatokkal, ott volt három lovas üteg, négy tábort és két ostromtűg a hozzávaló tüzérséggel, a „Royal irlandais“-ek egy dzsídás ezrede, a „Royal Welch“- ezred s egy vadász ezred, mindegyik csapat élén egy-egy zenekarral. A vendégek közt ott voltak a követek, volt miniszterek, távolabb tőlök a volt szenátorok és képviselők, a volt államtanácsosok, prefektek, a sajtó képviselői, számos küldöttség, azok között a „francia ifjúság“, a Vendome-kerület, a párisi munkások küldöttsége, ez utóbbi az arany méhekkal tarkázott trikólórral, a párisi és rubaixi tanulók küldöttsége stb., melyek mind drága koszorukat hozták. De különösen nők voltak nagy számmal.

Kilenc és fél órák nagy mozgalom támadt a park belsejében. A woolwichi hadapródok, a herceg volt bajtársai jelentek meg, kezökben karabélyllyal, élükön tisztjeikkel, kivont karddal. Tíz órák megérkezett hintón Napoleon Jeromos herceg két fával s miután egy teremben találkoztak a család jelenlevő tagjaival, bementek a halottas terembe s letérdeltek a császári herceg ravatalánál. Tíz és fél órák a királynő jött meg, Beatrice hercegnő kíséretében, mély gyászban. Egyenesen a halottas terembe mentek, hol a királynő babékoszorut, a hercegnő pedig virágokból font keresztet tön a koporsóra. Félóra múlva egy külön vonat a királyi hercege-

ket, továbbá a svéd koronaörökös, Teck herceget, Keresztély szlezvig-holsteini és Eduárd szász-weimári herceget hozta meg, mind fényes egyenruhában, valamint a diplomáciai testületek tagjait. A walesi herceg neje kíséretében jött, ki egészen gyászba volt öltözve. A királynő és a két hercegnő később a császárné boudoirjába mentek, a temetés alatt a megtört szívu anya mellett időzöndök.

Kévessel tizenegy óra után tompa dobörgés jelenté, hogy a menet megindult a Camden-Houseból a temető felé. A menetet az 5-ik lándzsás ezred egy százada nyitotta meg, gyászfátyollal bevont lánzsákkal, a tisztiek gyászszalaggal karjaikon. Aztán jött a királyi tüzérség zenekara, mely előbb a „Saul“ dalmű gyászdulóját, majd a királynő külön kívánatára Beethoven gyászdulóját játssza. Majd a királyi katonai akadémia 215 növendéke következett lefelé fordított fegyverrel, utánok a papság, Dannel southwarki püspökkel. Ezek után következett az ágyukocsira helyezett koporsó, betakarva angol és francia lobogókkal, hat lóval. A koporsón ott volt az elhunyt herceg csákója és kardja, egy óriási koszoru ibolyából, és egy fehérrózsza koszoru, a királynő adománya, melyet roppant nagysága miatt függélyesen vittek a bakon ülő katonák. A koporsó mellett haladt a walesi, az edinbourghi herceg, Connaught herceg, a svéd trónörökös — az elhunyt herceg unokatestvére — a cambridgei herceg, Rouher és Bassano herceg, mind gyászszalagot vive egyik s ibolyacsokrot másik kezökben. Közvetlen a koporsó után haladt Camble, a császári istállók volt főfelügyelője, III. Napoleon legidősb piqueurje és Uhlmann, kiről fönnebb szözlünk. E kettőnek kellett volna vezetni a herceg feketébe takart ménét a „Stag“-ot, — de Uhlmann, a jó öreg szolga maga is vezetésre szorult, a herceg volt oronánca, Lomas vezette, ki szintén a Fokföldről kísérté el volt ura holttestét.

A koporsó nyomában haladtak a császári ház tagjai, élükön Napoleon Jeromos, fiaival Viktorral és Lajossal, valamennyien födetlen fövel, — az idegen nagykövetek és követek, London lordmayorja és sherifje, a császárság volt nagykövetei és miniszterei, táborkonai és admiráljai, szenátorok, képviselők, prefektek, s más előkelő tisztviselők, s utánok a nagy, válogatott gyászoló közönség gyászban vagy teljes diszben, elvonulva az emelvény előtt, hol az angol királynő állt menyével és leányával.

Két lovas és két gyalog üteg zárta be a menetet, mely az önkényesek és nézők sorfala között lassu leptekek közeledett az időközben francia és angol notabilitásokkal megtelt temp-

III. Napoleon sirkápolnája Chislehurstban.

lom felé. A kis templom fekével volt bevonva. Az oltár előtt állt a tömördek gyertyáktól körülvevált ravatal. A templomajtónál monsignor Goddard, a chislehursti lelkész, kísérettel, átvette a koporsót, melyet hat tüzér bevitt a templomba s a ravatalra helyezett. A harang egyre szölt s a közönség réten föllállított üteg határozott időközben elsűtő ágyuit. A southwarki püspök elmondá a gyászmisét, mire a chislehursti lelkész fölolvasta a „funeral service“-t angol nyelven. E szertartás alatt a woolwichi növendékek háromszor adtak sortűzet, s a beszenteléssel, d. u. két órák, a szertartás véget ért s Napoleon herceg koporsója az ideig, míg számára mauzóleum épült, ott nyugszik atya ravatala mellett, mely a templombhoz tíz év előtt csatolt kápolnában áll, s melynek belsejét egyik képünk mutatja.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

„Harczra készülöben.“

Másnap Marcell a következő levelet írta:

„Frankváros, szeptember 14 kén.

Illőnek találom, értesíteni az aczél-királyt, hogy tegnapelőtt este szerencsésen átléptem birtoka határát, többre becsülve saját megmaradásomat a Schultze-ágyu mintája megmentésénél.

Búcsút véve öntől, kötelességemet mulasztanám, ha nem mondanám meg önnek részemről én is a magam titkát; de legyen nyugodt, ön nem fogja azt életével fizetni meg.

Az én nevem nem Schwartz s nem vagyok svájci. Elzászi vagyok s nevem Bruckmann Marcell. Meglehető mernök vagyok — ön maga mondá ezt, de mindenekelőtt francia vagyok. Ön engesztelhetlen ellenségeül lépett föl hazámnak, barátimnak, családomnak. Gyűlöletes terveket kovácsolt mind az ellen, a mi előttem drága. Mindent mertem, mindent kockáztattam, hogy megismerjem azokat. Mindent el fogok követni, hogy meghiusítsam.

Sietek tudatni önnel, hogy első kísérlete nem sikerült; czélját, hála istennek, nem érthette el. Mindamellett azon ágyuja bámulatos esodamú; de a lövegek, melyeket a tudvalevő löporöltéssel lö ki magából, nem árthatnak senkinek. Nem fognak soha a földre esni. Én ezt előbb is sejtettem; s ma már, önnek nagyobb dicsőségére, bebizonyult tény, hogy Schultze ur egy rémletes — de merőben ártatlan ágyut talált föl.

Ön kétségkívül örömmel fogja hallani, hogy tegnap este, 11 óra 45 perc és 4 másodperc-kor láttuk az ön tökéletes lövegét ácsapni városunk fölött. Nyugoti irányban röpi, becsapva a végtelen ürbe, hol az idők végeig fog nehézkedni. Oly löveg, mely tényleges sebességénél, mondjuk tízezer meternél másodpercenként, huszszorta nagyobb kezdősebességgel indul meg: nem „eshetik le“ többé. Lökési mozgása, összeköve a föld vonzásával, oly mozgó testté teszi, mely örökre fog kerengeni földünk körül.

Ezt önnek tudnia kellett volna.

Remélem egyebiránt, hogy a bika-torony ágyuját ez az első próba végkép szétrombolta. De nem mondhatja ön sem igen drágának, kétszáz ezer dollárral vásárolva meg azt az örömet, hogy a nap bolygó rendszerét egy új kis-bolygóval gazdagította, s a földnek második holdat teremtetett.

Bruckmann Marcell.

E levelet gyorsfutár vitte Frankvárosból Aczélvárosba. Megboacsáthatjuk Marcellnek, hogy nem tagadhatta meg magától a pajzán

elégítelt, hogy levelét mielőbb egyenesen a Schultze ur kezébe juttathassa.

S Marcellnek valóban igaza volt, mikor azt állította, hogy az ily sebességgel mozgó s a légkörből kijutott löveg nem eshetik le többé a föld színére; s igaza volt abban is, ha remélte, hogy oly óriási mennyiségű löpamut a bikatorony óriási ágyuját multhatatlanul megrepesztette.

Kemény csapás volt Schultze urra, kegyetlen lezke féktelen önszeretetének — a mint e levelet megkapta. Mig olvasta, elsápadt; s mikor végig olvasta, feje csak mellére hanyatlott, mintha keményen fejbe vágták volna. A levertetés ez állapotából csak egy negyedóra múlva tért magához — s mily haragra! Csak Arminius és Sigimer beszélhetek volna haragja villámairól.

De Schultze ur nem az az ember volt, a ki megadja magát. Közte Marcell közt könyörtelen, engesztelhetetlen harcz kezdődött. Nem voltak-e meg folyékony szénssalvával töltött bombái, melyeket kevésbé hatalmas, de annál gyakorlatibb ágyukból, kisebb távolságból volt kilövéndő?

Erőt véve magán, az aczél-király dolgozószobájába vonult s munkához látott.

Világos, hogy Frankvárosnak — fenyegettebb helyzetben mint valaha — semmit sem volt szabad elhanyagolnia a maga védelmére, a maga megmentésére! Mert a veszély, ha nem is közvetlen, de azért nem vált csekélyebbé. S Marcell el is mondta Sarrasin tudornak és társainak mindazt, a mit a Schultze ur készülteiről s gyilkos lövegeiről tudott. A védelmi tanács össze is ült másnap s megvitván a védelem tervét, annak foganatosításához kezdett. Marcellnek előkelő szerep jutott a tanácsban; a kivitelben pedig Oktáv — a ki mióta elváltak, nagyon megváltozott, és pedig előnyére — határozottan támogatta őt.

Miben állapodtak meg e védelemre nézve? Senki sem tudta részletesen. Csak a fölveket tett rendszeresen közzé, sajtó és falragaszok útján. Mindezekben könnyű volt ráismerni a Marcell gyakorlatias kezére. A város ostromát, jöjjön az száraz vagy tengeri oldalról, meghiusítani: ez volt a feladat.

E kérdéssel foglalkozott a védelmi tanács; s mikor a falragasz jelentette, hogy a feladat elméletileg meg van oldva, senki sem kételkedett rajta. A polgárok seregestül tödültek felajánlani szolgálatukat a szükséges munkákra. Minden kora s állásu emberek készséggel ajánlkoztak napszám munkák végzésére. A munka gyorsan s vigan folyt; két évre elegendő élelmiszer halmoztatott fel a város éléstáiraiban. Vas és szén: a háború-folytatás két mozgató eleme nagy mennyiségben szereztetett be; vas a fegyverkezésre, köszén a gyári munkásság mozgató erejeül. Liszt, szárított zöldség, sajt, óriási csarnokokba rakatott, a kerti s beltelki füves legelőkön pedig juh s marhanyáják — levágásra — legeltek szélteben.

Végre mikor a mozgósítási rendlet kihirdetett, valamennyi fegyverfogható férfira szóló, mindenki határtalan lelkesedéssel üdvözölte azt. A katonaság, vagy inkább honvédség, felszerelése legegyszerűbb volt; vászon kabát és nadrág, könnyű bakkancs, fényes bőr szipka, Werder-féle lövéfegyver. A gyakorlatok minden utcán és téren folytonosan tartottak.

A kuli-k (chinai napszámok) nagy rajokban végezték a közmunkát; sánczokat ástak, mellvédeket s erődöket emeltek; másfelől az ágyuöntés gyorsan és nagyban ment. Kedvező körülmény, hogy a város szellőztetésére s légtisztításra rendelt füst-nyelő kemenczék, me-

lyek vas-öntő kohókká könnyen átalakíthatók voltak, jól fel lehetett e célra használni.

E folytonos tevékenység közepett senki sem volt fáradhatatlanabb Marcellnél. Mindenütt ott volt s mindenütt a földadat színvonalán állott. Ha bárminő, elméleti vagy gyakorlati, nehézség adta magát elé: ő rögtön kész volt a megoldással. Szükség esetében csak felgyürte az inge ujját s megmutatta, hogy kell csinálni, egy ügyes kézi fogással. Azért is mindenki, zúgolódás nélkül elismerte az ő tekintélyét, s ellenmondás nélkül teljesítette parancsait. Utána Oktáv is megtette a magáét. Eleinte azzal biztatatta volt magát, hogy mindjárt tisztí rangot kap; de csakhamar belátta, hogy először engedelmeskedni kell megtanulni, aztán parancsolni s beállott egyszerű katonának. Jó katona is lett belőle — hogy később jó tiszt lehessen.

Egy hír, — ál vagy való — egyszerre még nagyobb hevet kölcsönözött a védelmi készülteknek. Schultze ur, — mondá a hír — a tengeri hatalmakkal alkudozik, ágyui szállítása végett. Ettől kezdve a „kacsák“ gyorsan követték egymást, mindennap. Majd a Schultze ur hajóhadát vétek a Frankváros alatti gyefok felé közeledni; majd ulánusok (valószínűleg az égből estek le) vágják el a sacramentói vasutvonalat s több efféle. De mind e hír, egymásnak ellent mondva s ma lerontva a tegnapi — csak a hírkövesek teremténye volt, a közönség érdeklésére s a védelmi készültek ébrentartására. Igaz csak az volt, hogy Aczélváros nem ad életjel.

E föltétlen csönd, bár időt adott a védelmi művek befejezésére, azért nem kevésbé aggasztotta Marcellt, — mikor t. i. ráért aggódni.

— Talán a rabló megváltoztatta ostromfegyvereit s valami újjal s hallattal akar engem meglepni? kérdezte magában.

Azonban a védelmi terv, tengerről vagy szárazról jövő megtámadások ellen egyaránt készen, biztosította Marcellt a sikerről s az olykori aggodalom csak arra való volt, hogy mekkortötesse éberségét s a nélkül is lázas tevékenységét.

Egyetlen enyhülete s öröme volt a munkában eltöltött nap után, ha esteit Sarrasin ur családja körében tölthette. A tudor, az első naptól kezdve meghívta őt, hogy ebédre mindennap jöjjön hozzájuk, ha csak máshová hiva s ígérkezve nincs. Csodálatos, hogy ez az eset egyszer sem fordult elő; Marcell soha sem kapott csábítóbb meghívást, legalább soha sem ígérkezett máshová. S mivel a doktor és Hendon ezredes örökös sakkjátszmái bizony épen nem érdekeltek őt, valami más vonzó erőnek kellett lenni, a mi minden este oda vontá mégis. Maga sem vette észre, mennyire érdeklik a Sarrasinéval s a kis Johannával (a ki azonban már Janka kisasszony volt) folytatott eszevegek, mikor csak három üteg egy nagy kerek asztal mellett s a két nő, a sebesülendők számára tépés s egyéb, a háboruban szükséges dolgok készítésével foglalkozott.

— Vajjon az új aczélgyölök, — kérdé Janka, a ki a védelmi művek iránt élenken érdeklődött, — jobbak lesznek-e, mint azok, melyeknek rajzát a multkor mutatta nekünk?

— Kétségkívül, kisasszony — felelé Marcell.

— Ah mennyire örülök; de mennyi gondolkodásba s munkába kerül a siker! — kiálta föl a lelkes leány. — Azt mondá ön, hogy tegnap ötszáz folyó-méter árktot ástak. Sok az, ugy-e?

— Dehogy sok, nem is elég! Ha így haladunk, e hó végeig sem leszünk készen a körárokossal.

— Alig várom, hogy már készen legyünk s csak jöjjön az az utálatos Schultze, az ágyuival!

Be boldogok a férfiak, hogy védhetik a várost. Mi nők nem vagyunk valók semmire!

— Semmire? kiálta föl Marcell. Dehogyan nem! Hát kiért dolgoznak a férfiak oly lelkesen s kitartóan, kiért küzdenek oly bátran s hősiességgel, ha nem anyjaikért, nejeikért, jegyeikért! Buzgalmuk, önfeláldozásuk mi másra vihető vissza, mint —

Marcell, zavarba jöve némileg, hirtelen elhallgatott. Janka kisasszony sem sürgette, hogy fejezze be a megkezdett mondatot s a jó Sarrasinné volt kénytelen bevégezni a társalgást, mondván, hogy a kötelességérzet elég a küzdők buzgótságának ebrentartására.

S mikor Marcell, a kötelesség hívó szavára, mely őt a védművek megtekintésére, vagy egy tervrajz elkészítésére szólította, kiszakította magát a kedves körből, mindig azt a szilárd elhatározást vitte magával, hogy meg kell mentenie Frankvárost s annak legutolsó, legkisebb lakóját is.

Ő sem tudta, nem volt elkészülve arra, minnek be kelle következnie; s pedig az csak termé-

belé s oldalt ideiglenes paizst. A vízre becásátást f. hó 24-én kísérték meg.

Tengeri kigyót ismét láttak és pedig Davison, a „Kiuthu-maru“ hajó kapitánya és több társai apr. 5-én d. e. 11 óra 15 perczkor Satano fokról mintegy 9 angol mérföldnyire. A kigyó mintegy 30 lábnyira emelkedett ki a vízszint fölé, oly vastag volt, mint valami árboz s mintegy 10 másodperczig állott egyenesen, színe a kalózhálishoz hasonlított. Másodszor is feltűnt s pedig egy kis czethalat tartva ki a vízből. E csodás tünet — írja egy angol lap — a hajótól alig volt egy negyed angol mérföldnyire, de csak egy pillanatig láthaták.

Táviradók Afrikában. Az afrikai kontinent rövid idő alatt egész kiterjedésében északra délnek táviradókészítetést által hálózák körül. A francia táviradarendszer, mely az egész tuniszi területen áthalad, jelenleg egész Tripolisig terjed. Az arabok, kik azt az észlelést tették, hogy a tevék gyorsabban futnak, ha a táviradovonalak mentén haladhatnak, vallási félelemmel respektálják a táviradópóznákat és vonalakat. Lesseps azt ajánlotta a francia kormányknak, hogy a táviradovonalakat egész a Sahara sivatagig nyomuljon előre a tudományos és katonai műveletek támogatása végett. Ily módon Szenegal

Zürich-Romanshorn vonalon 43 kilométer óránként.

A bambusz nád tenyésztése Franciaországban kitünős sikert ért. A Pyraeneuok alján egy 4 hektarnyi területű földön oly sok nád tenyésztették, hogy évi tiszta jövedelme 800—1000 frankra meg. Jelenleg több mint két millió kilogramm bambuszt hoznak be Franciaországba s egy kilogramm körülbelül egy frankba kerül. Hogy a szükségletnek elég legyen téve, mintegy 2000 hektárt kellene e célra fölhasználni.

Növény mint kalauz. Texasban, mint a világutazók többször jelentették, oly növény fordul elő, melynek az a tulajdonsága, hogy levelei északra délnek mutatnak s ez által a prairieken utazóknak utbaigazitól szolgál. Egy szaklap most ezeket írja róla: E növényről az első adatok 1872-ből valók. Ez évben Alford tábornok jelenté, hogy e növény csucsait délről északra irányozza s lapjait nyugatra, keletre. Asa Gray és Meehan tanárok szerint e növény észeszevirágu s neve Siluhium latinatum. A levelek maguktartásának okát a levéllap fény iránti érzékenységre keresik.

A birmai király Theeban a híres Aypongee vagy Phothoodon jóst, ki győzelmet jósolt neki,

A VÉDELMI TANÁCS.

A VÉDMŰVEK.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

szetes és elmaradhatatlan következése volt annak a természetlen állapotnak, az egy akarat ama föltétlen uralmának, mely az Aczelváros alaptörvényét képezte.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

Dumas Sándor élczes megjegyzése szerint 1872-ben mindenki, a ki gazdagon akart nőülni, valamely művész leányát kérte meg, mert a festményeket akkor a szó szoros értelmében arannyal fizették; most 1879-ben azonban a legjobb partie az esernyő-készítők leánya lehet, mert ezek a jelen időjárás miatt csakhamar milliósok lesznek.

Vilmos császár az összeütközés következtében szept. 29-én elsüllyedt „Castor“ hajó személyzete megmentőjének, Massingham Robert Wilson angol kapitánynak igen szép fekete elefántosont szekrénybe tett nagy tengeri távosóvet ajándékozott.

A „Grosser Kurfürst“ nevű nagy német hajót, mely múlt év május havában süllyedt el Folkestone mellett, most már helyreállították, 87 pontot tettek

két év alatt Algirrel össze lesz kötve. Gordon ezredestől Lesseps tudósítást kapott, mely szerint a francia táviradovonal jelenleg egész az egyenlítőig terjed. Végül a Cap-gyarmat parlamentje ujjában kölesönt szavazott meg a táviradarendszernek Dél-Afrikában Pretoriáig kiterjesztésére, egyszersmind meg fogják indíttatni és pedig nyomban a zulu háboru befejezése után az előmunkálatok, hogy Port-Natal Egyiptommal távirad által összeköttessek.

Vasuti vonatok gyorsasága. Németországban közelebb egy tanulmányt tesznek közzé az európai államok vasuti vonatainak gyorsaságáról. A vonatok — az említett tanulmány szerint, — Angolországban London és Dower, London és York, London és Hastings közötti vonalain közelednek a legnagyobb gyorsasággal: óránként átlag 80 kilométert hagyva hátra. Belgiumban néhány express 67, Franciaországban pedig a Páris-Bordeaux közötti gyorsvonat átlag 63 kilométer gyorsasággal halad óránként. A berlin-kölni futárvonat gyorsasága ehhez hasonló, Olaszországban a maximum 50 kilométer Bologna és Brindisi közt, Ausztriában 40—48 kilométer, Oroszországban Szentpétervártól Moszkváig és Svájcban a Genf-Lausanne, valamint a

veresége után keresztre feszítette s Minhla kormányzóját, ki ezen jóst hozzá küldé, 35 ezer rupia bírságra ítélte.

Az amerikaiaknak is lesz Kleopatra-tűjük. New-York néhány gazdag polgára megvásárolt egy ily obeliszkot Egyiptomból s most már az átszállításról gondoskodnak.

Rafael kiállítás lesz szeptemberben Drezdában, a mely alkalommal a nagy művésznek mind en munkája ki lesz állítva, a mennyiben lehet, eredetiben. Szibériában Jenisey folyó partján a mult század végén teljes épségben találtak egy óriási mastodont a jég között. Most ugyanezen folyónál Bolantai mellett szintén teljesen ép rinoceros-fejet találtak, mely valószínűleg szintén több ezer év óta volt a hideg által a felbomlástól megóva. A nevezetes leletet már elvitték Szent-Pétervárra.

A Rigi vasutat egy részvény-társaság vásárolta meg 2400 font sterlingért.

Gounod legújabb darabját „Tribut de Zamora“-t 100,000 frankért adta el, az első előadásért fizetnek 50,000 frankot, az 50-ik előadásnál 25,000-et s a 75-iknél ismét 25,000 frankot.

A jelen meteorológiája.

Az a tan, mely az időjárásról foglalkozik, a meteorologia, az utóbbi két évtized alatt egészen elhagyta azt az ösvényt, melyen addig haladt. Egész csendben, a nélkül, hogy szélesebb körben lármát keltett volna, a nagy közönség igényeit kezdé mind jobban szemügyre venni; kutatni kezdé azon törvényeket, melyek segítségével a beállandó időváltozás előre is megmondható s ez által egy lépést tett a tőkely útján.

Az igaz, hogy az időjósállással nem ebben az időben (1860. óta) kezdtek az emberek először foglalkozni, sőt az talán régebb és elterjedtebb mesterség, mint minden más. Űzi mindenki, a ki a természettel közvetlenül érintkezik (űzik hiszen pásztoraink, gazdáink egyaránt), s űzte az emberiség minden korban, mondhatni minden viszonyok között, s űzte mesterség, sőt leggyakrabban babona gyanánt. Legjobb esetben sikerült egy-egy helyes nyomot fedezni föl, p. o. észlelni, hogy a felhőkbe hanyatló nap után rendszeres eső következik. s megindult azonnal a hajszja; azt hitték, hogy ezen a nyomon haladva tovább, okvetlen meg kell találni az aranybányát. Csak arra nem gondolt senki, hogy az ily egybes jeleket ókaikból magyarázza meg, kapcsolatba hozza — még pedig ókai kapcsolatba — más jelekkel s lassan-lassan összefüggő szerves egészet alkosson belőlük.

Szóval a tárgyakat nem kezelték tudományosan, hanem mesterségszerűleg. Azért a valódi meteorologia bizonyos felsőbb-ség-érzettel tekintett az időjósállásra, mint a melylyel foglalkozni méltóságán aluli dolognak tartotta. A helyett, hogy az időjárás jövőjébe mert volna pillantást vetni, inkább annak multjával foglalkozott. Összegyűjté az adatokat, melyeket egyes intézetek számos években keresztül az időjárást illetőleg följegyeztek, s ezekből igyekezett egyes vidékek klimatikus viszonyait megállapítani. S ez a foglalkozás nem lehetett meddő. Ahhoz az észreveszéshez kellett vezetnie okvetlenül, hogy az egyes tünemények között a kaposcs megvan, sőt hogy az egyes vidékek egymásra következő időjárás tünetei között is létezik összefüggés. Így p. o. csakhamar észrevették, hogy az időjárás is azt az utat követi, melyen mindennapi forgásában a föld halad, hogy tehát az időváltozások, az eső, hó, különösen pedig a viharok, nyugat felől keletnek tartanak. Így Kreil prágai meteorologus már 1842-ben kijelenté, hogy megfigyelve a vihar hátr hagyott útját, azt is meg lehet mondani, merre menend, s miután a táviró által a vihar kellő időben megelőzhető, a fenyegetett vidékeket tudósítani is lehet a vihar érkezteről. Loomis new-yorki tanár pedig hat évvel reá azt az ajánlatot tevé a távirad-hivataloknak, hogy ő a New-Yorktól keletnek fekvő helyeket — mint New-Orleans a Mississippi oroklatnál vagy Saint-Luis Missouri államban — figyelmeztetni is fogja hasonló veszélyekre. A Smithsonian Institution figyelmeyei tanúságot is tesznek róla, hogy ilyen figyelmeztetések többször valóban történtek is.

Hanem ezek csak előleges kísérletek voltak s nem volt még annyi anyag együtt, mely egy állandó épület fölépítéséhez elég lett volna. Az anyagot Európában gyűjtötték tovább. Az egyes kormányok átengedték távirad-vonalait a meteorologia szolgálatára, s így lassan nem csak az elmult időről lehetett tudomást szerezni, hanem a jelenről is. Egy ugrással az időjárás multjából annak jelenében termettek. Így p. o. Leverrier párisi csillagvizsgáló 1855 febr. 19-én bemutatná a francia akadémiaának, hogy milyen volt e nap reggelén 9—10 óra között az idő egész Európa felett.

A beérkezett távirati adatok segítségével divatba jött időkártványt szerkesztési. Azok a helyek, melyeknek légnyomása egymással egyenlő volt, vonalak által kötöttek egybe, az ugynevezett isabur vonalak által. S midőn ezt napról napra ismételték, kitűnt, hogy az egész légoszlop hullámalakú mozgásokban száguld el Európa fölött, mint a vizek szeltől korbácsolt árjai. Elül egy hullám-hegy jő, aztán hullám-völgy, s utána ismét hullám-hegy. Egy ily óriási hullám néhány nap alatt rohan el Európa felett, majdnem mindig azonagy utat követvén.

Ilyen kártványkat, vagyis inkább időjárásai földabroszokat már Humboldt Sándor hozott javaslathoz (1817), de először Quetelet állított össze 1853-ban, midőn a meteorologusok nemzetközi nagygyűlésüket tartották Brüsszelben.

Nagyobb elterjedést azonban csak akkor nyertek, midőn az ügyet a párisi csillagvizsgáló intézet, különösen pedig annak igazgatója Leverrier karolta fel. Azon alkalmából, hogy 1854 november 14-én egy iszonyu vihar majdnem tönkre tette a Krim ellen operáló szövetséges hadak tengeri flottáját, a francia hadügyminiszter ugyanis Leverriert bizta meg azon kérdés vizsgálatával, ha vajjon ezt a vihart nem lehetett volna-e előbb jelezni, s a mennyiben Franciaország fölött két egész nappal előbb vonult el, mint a Fekete-tengeren, egy Párisból jövő távirati értesítés nem érkeztetett volna-e elég jókor arra nézve, hogy a flotta biztos kikötőbe menekülhessen? Leverrier hosszas tanulmányozás után azon feleletet adta, hogy igenis viharoknál ilyen előre való értesítés nem lehetetlen, hanem szükséges hozzá, hogy egész Európa időkártvány naponként összeállíttassék, s az időjárás menete figyelmesebb vizsgálatnak vettesse alá.

A dolog sokáig húzódtott, de végre mégis ki kellett fornai, s Leverrier 1858 január 1-jétől kezdve „Bulletin International de l'observatoire de Paris“ czim alatt közzétette naponként mindazon adatokat, melyeket egész Európa időjárását illetőleg távirati uton kapott. Ezek az adatok képeztek az előzőt ama nagy munkához, mely nem soká meg volt jelenedő, hogy a meteorologia egészben új fejezetet képezzen. De akkoriban ez adatokból nem tudtak olvasni, azoknak értelmet tulajdonítani nem voltak képesek. Az, hogy ezeket a nagy közönségre gyümölcsötetón lehetne felhasználni, s belőlük az idő általános változásait lehetne előre megmondani: nem juttott észbe senkinek. Leverriennek talán legkevésbé. Franciaországban még mindig nagy tekintélyben állott Arago, a ki a tudománynak legalább is annyit ártott, mint a mennyit használt, s a ki szerint bármennyire haladjon is valaha a tudomány, egy leltiismeretes tudós nem merészelkedhetik időjósállással foglalkozni. Így midőn 1862-ben Mathieu időjósállási teóriákat volt a francia akadémiaának benyújtandó, e tudós szövetezet oly módon fogadta föllépését, mintha a bölcsék köréről akart volna értekezni. S a tónust épen Leverrier adá.

De akkortájt meglehetősen rossz hirben is állottak a tudomány előtt az időjósok, s jellemző, hogy ép ez időtáiban felettébb nagy számban igyekeztek magokara vonni a figyelmet. Hisz ez volt az asztalmozgatás, szellemidezés, spiritizmus stb. fénykora. S kik képviselték az időjósok tudományát? Németországban Schneider számtanésos erőnek erejével a tudomány mezébe akart öltözködni, s a bolygók földhöz állásából akarta kimagyarázni az időt. Szóval az astrologiát űzte, nem sokkal jobb formában, mint Paracelsus. Stieffel karlsruhei tanár a 19 esztendő holdkulesra támaszkodott jóslataiban, ezeket vette tekintetbe a francia Raspail is, sőt a 100 éves naptár is nagy elterjedésnek örvendett urbi et orbi. Nálunk két országos hírű időjós is működött egyszerre: Ferjentsik Sámuel a jolsvai időprófeta, kinek babonaterjesztő üzemei ellen Arany is jónak látta a szatira ostorát suhogtatni, s Balla Károly. Ez utóbbinak sikerült jóslatai ismeretesek. Megjósolta többek között a már említett 1854. november 14-iki vihart, közzétette a „Budapesti Közlöny“ 1859 december 14-iki számában, hogy a következő márczius 7-én Angolországban iszonyu vihar fog dühöngeni, mely valóban rettentő károkat is okozott, különösen Windsor tájéján.

Sőt maga Leverrier hiába kárhoztatta az általa gyűjtött adatoknak fölhasználását az időjósálláshoz. 1862-ben még erősen opponált ellene, egy évre rá maga is beléesett. Nem is csoda. Ez adatokat csak meg kellett figyelni, hogy az ember ilyesmire ragadtassa magát. Szembetűnő volt azokból, hogy midőn az időjárás határozott hullámalakban vonul odább Európa nyugatáról annak keleti része felé, s hogy midőn ezen menet közben határozott szabályszerű utat követ: egy-egy vidékre előre meg lehet mondani, hogy mikor érkezendő oda. Az illető időjárás tünemény (eső, szél, zivatar stb.) lefolyására hatást gyakorolhatnak ugyan a vidék helyi viszonyai is, de a mennyiben ezek ismeretesek, azoknak hatása is előre megmondható.

Csak egy lépést kellett tehát tenni, s az időjárás jelenével foglalkozó meteorológiából átlépett az ember az időjósállás terére, a nélkül hogy elhagyta volna a tudományos alapot. Ezt a lépést ugy látszik többen is megtették ugyanabban

az időben, de senki sem oly merészen, mint Leverrier segédje: Merié Davy. Néhány napi időkártványra támaszkodva előre megjósolta, sőt némileg részletezte is azon viharok lefolyását, mely 1863 december 2-án Franciaország fölött valóban jelentkezett.

Ezzel ki lett jelölve az irány, mely felé a meteorológiának ezental haladnia kell. Az időjárás ugy tekintetett, mint sok egymásra ható okoknak szüleménye. A hol az okok ismeretesek — s azokká válnak az észlelések által — ott meg lehet mondani a következményt is, melynek be kell állania.

Maga a francia intézet tovább haladt a megkezdett uton, s 1864 óta napilapjában nem csak az időjárás tényezőit állította egybe, hanem következtetést is vont ezekből a beállandó időre nézve. Előadta a meglévő állapotok között esőre van-e kilátás vagy szélre, dértől kell-e a gazdáknak tartania vagy áldásos harmatot várhat az éjszakán. Mind tágabb alkalmazást vívott ki magának az eszme, s a tudomány alkalmazkodott a mindennapi élet igényeihez.

Igy történt más országokban is. Angliában már 1861 óta adatot Fitzroy admirális s tengerészeti miniszter viharjelzéseket az egyes kikötőknek, mely jelzésekhez a szükséges észleléseket ő maga állította össze. Később a kereskedelmi minisztérium állított össze egy külön „Meteorological Committee“ t, mely az ügyek vezetésével megbízott. Németalföldön, Svédországban, Norvégiaiban, Orosz- s Németországban, legújabbban pedig Olaszországban egymástól állították föl intézetek, melyeknek föladata időjósolatokat küldeni szét naponként az ország minden vidékére. Mégis legtöbbet tett e tekintetben Amerika. Ott a polgárháboru (1861—1865) egyidőre egészen megakasztotta volt ugyan e tekintetben a tovahaladást, de a mint megjött a kellő alkalom, találkoztak férfiak is, kik az ügyet felkarolták. Még a háboru folyt, — bár nem az első hévvel többé, — midőn a „Smithsonian Institution“ egy kérelemmel járult a nemzetgyűléshez, hogy a távirad-hivatalok az időjárásra vonatkozó sürgönyöket ingyen odábítsák. Midőn ez nem vezetett kívánt sikerre, a cincinnati-i observatorium igazgatója, Abbe, ezen város kereskedelmi kamaráját szólította fel az időjósolatok szétküldésével egybekötött költségek előteremtésére. Az egyszerű vidéki kereskedelmi kamara eleget tett a kívánalomnak, s a „Weather Bulletin of de Cincinnati Observatorium“ oly eredményeket vívott ki, hogy az első három hónap letelével Abbe már saját költségére folytathatta a vállalatot. Ez által az ügy koczkája Amerikára nézve el volt dova. Az állam elég garanciát talált ebben, hogy az intézményt minden lehető pártolásban részesítse, sőt hogy azt egészen államivá tegye. 1870 ben katonai szervezettel állította föl a „Signal Office“-t, melynek föladata, hogy naponként küldjön időjósolatokat az ország minden vidékére, a legnagyobb árostól kezdve a legkisebb faluig. S hogy az amerikaiak e tekintetben értik a maguk föladatát, a mellett eléggé tanuskodik az a tény, hogy száz eset közül a jóslat legalább kilencvennegy esetben pontosan beüt.

Hogy minálunk e tekintetben eddig mi sem történt, sajnosan tudja mindenki. Van ugyan egy meteorologiai központi observatoriumunk, mely néhány év előtt egészen elszakadt a bécsi anyaintézetétől, s egész különálló szervezettel működik, hanem nincs egy sem fölszerelve, sem dotálva, hogy időjósolatokkal is foglalkozhassék. A mit Európa minden állama be tudott hozni (még a török szultán is 30,000 frk évi dotációban részesíti az ő udvari időprófétáját), s a mit Amerikában egy kereskedelmi kamara volt képes létrehozni: arra Magyarországnak nincs pénze. Magánosaink között pedig nincs sem pénzés vállalkozó, ki a szükséges költséget (valami 6000 forinttal meg lehetne indítani) jó haszon reménye fejében előteremtse, sem nagy birtoku Maecenas, ki letenné ez összeget a haza oltárára. Pedig bizony a saját birtoka is látna hasznát!

Hoitsy Pál.

A panamai vasuton.

— Rajz az amerikai életből. —
(Vége.)

Az állomás csakhamar újból megtelt, s mi is a nyüzsgő tömeg közé vegyültünk. Mennyire elbámultunk, midőn a tömeg közül sokan kivál-

Épen most jelent meg! BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából

szerkeszti

GYULAI PÁL.

1879. július—auguszt. 40-ik sz. Ára füzve 2 forint.

TARTALMA:

- I. PIUS PÁPA ÉS HUNYADI MÁTYÁS KIRÁLY. — Pór Antaltól.
- II. ÉLETEM ÉS KOROM (V). — Pulszky Ferencztől.
- III. MUHAMMEDÁN FŐISKOLAI ÉLET. — Goldzier Ignácztól.
- IV. CAMERON AFRIKAI UTAZASA. (I). — Varga Ottótól.
- V. TOLDY FERENCZ HÁTRAHAGYOTT IRATAIBÓL. (III.). T. I.
- VI. FAUST. — Beszély kilencz levélben. Oroszból Turgenyev után. Aszóth Oszkártól.
- VII. KÖLTEMÉNYEK: Pusztán. Szász Károlytól. Catullusból. I.—III. Latinból. Csengeri Jánostól.
- VIII. DÉLAFRIKAI BONYODALMAK. — Rakovszky Istvántól.
- IX. NYELVTUDÁS ÉS NYELVTUDOMÁNY. — Irenopousten.
- X. ERTESETŐ: Gumplovicz L., Nationalitäten und Sprachen in Oesterreich-Ungarn.
- e— Salamon Ferencz: A magyar hadi történehez a vezérek korában. Marczali Henrik. — Károlyi Árpád: Adalék a nagydarái béke s az 1531—36 évek történetéhez. I—k.

A Budapesti Szemle tájékoztatja a magyar közönséget azon eszmékről, a melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom között.

E folyóirat a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és támogatásával jelen ugyan meg, de a cikkek irányáért és tartalmáért egyedül a szerkesztőség felelős.

Megjelen évenként hatszor, kéthavi kötetekben, 13—14 ivnyi tartalommal. Előfizetési ára, bérmentes küldéssel, egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Minden egyes szám 2 frton megszerezhető.

Előfizetéseket minden könyvtárban elfogadják.

Franklin-Társulat,

magy. irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

EGYHÁZJOGTAN

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

A MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZ JOGI VISZONYAIRA.

írta

KOVÁCS ALBERT.

Ára füzve 5 forint 40 krajczár.

RUSSIA

AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

írta

D. MACKENZIE WALLACE.

Angolból fordította

Szentkirályi Mórton.

A befolyó jövedelem a magyar írók segély-egylete javára fordítatik.

Két kötet.

Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszországban. — Az éjszakai erdősekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácsokmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszakaividéki parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az új helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az új iskolából. — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnékek.)

II. KÖTET. A disszenteriek, szakadatok. — A pusztaság pásztornépei. — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilék. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A porok. — A porok felszabadítása. — A felszabadítás következményei. a) A földbirtokosokra nézve. — A felszabadítás következményei. b) A parasztságra nézve. — Az új törvényeségek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

Különös figyelemre méltó!

A hírneves dr. FORTI-féle sebtapasz

mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, éreljáró s fájdalom-ellátó hatása által leggyorsabb, legbiztosabban és legkezelebb gyógyítja a sebeket.

Központi küldeményező raktár Pesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz.

Továbbá kapható Budapest: Pillich F. kir. udv. gyógyszerész (3) korona-utca. Ormányi F. gya. három korona-utca. 38. sz. Ifjabb Dr. Wagner D. váro-háztér. — Scherzhoffer K. gya. a nagy Kristófhoz: czimzett gyógytárában, Kristóf-ter sarkán; és időbb Dr. Wagner D. gyógytárában, vacsi boulevard 59. — Egeressy R. gyógyszer. nádor-utca 2. — Szilpa Gy. gyógyszer. a Kalvizi-ter. — Telkesy J. udv. gya. s várbau. — Wlasechek E. gya. s Kristina-vasárosban. — Frum J. Schwartzmayer K. gya. vasvárosban. — Elszárterter G. gy. Tabánban (Kézvaskos) fő-utca. — Also-Lendván: Kiss B. nál. — Aradon: Rosnyvi M. gya. és Schaller A. — B. Csabán: Veragh B. — Berettyó-Ujfalun: Sárrethy L. Bihar-Mezőkereken: Greezko L. — Búd-Szent Mihályon: Lukács E. — Debreczenben: dr. Kothschek V. E., Tamassy K. Gólt N. és Örvényi O. — Duna-Földváron: Nádhely P. — Egerben: Schüttig J. és Köllner Lőr. — Buzsáth Lajos gya. — Eperjesen: Nagy Gy. — Erzsébetváros: Conigsz J. — Gyöngyösön: Marzán N. — Győrött: Lehner F. — Husztón: K. — K. — Jászberényben: Teschler E. — Kaposvárt: Kecskesy T. — Kerezen: Báthory B. nál. — Kassán: Korogko A., Wandraschek K., Megay G. és Hegedüs L. — Keszmarkon: Generaisch C. A. — Komáromban: Grötschel Zs. és Schmitthausen A. — Kun-Madarasban Jung K. — Lévan: Bolesman E. — Lőcsén: Kerschner D., Pichis L. — Mező-Bényben: Baranyi N. — M. Tur: Borbás J. — Miskolcon: Dr. Csáthi, Szabó és Mayer R. gyógyszer. — M. Szigeten: Heder L. — N.-Kánizsan: Prager Béla és Belus J. — Nagy-Károlyban: Söptér J. — Nagy-Körösi: Medveczky Gy. — Nagy-Szombaton: Pataczky R. — N. V. adon: Husella M. és Molnár J. gy. — Nyir-egyháza: Korányi J. Szepkó Al. gy. és Kovács S. — Pakson: Malatinszky S. — Pécsen: Sipos J. — Pozsonyban: Pisztor J. — Putnokon: Fekete N. — Rimaszombat: Hamalák K. — Rozonyon: dr. Pöschl J. gya. és Hirsch J. N. — S. A. — Ujhelyen: Lajn Sándor gyógyszer. — Fránkel M. gyógyszer. — Speck J. — Valsásrány A. és Krausz A. — Veszprémben: Ferenczy K. — Villányon: Fekete E. — Zircen: Teitel J. — Erdélyország, Kolozsvárt: Valentini A. és Wolf J. Biró J. — Brassón: Schuster K. L. és Gyertyánffy és Vardó M. — Váradon: Bucher M. — Szegedvárt: időbb Misesbacher J. B. — Szász-vasáros: Bekert E. K. Ezen kitűnő hatása, nem elegendő ajánlható gyógytapsz készítése Forti László. Lak.: Budapest, I. ker. vár. nádor-u. 145.

Glycerin-Crème

a legjobb bőr- és arcztisztító-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyult szeplő, napcsütés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szerekek, melyek a bőrt nemcsak tisztítja és finomabbá teszi, hanem annak fiatalos frissességét terjeszt. A folyékony glycerin-crème alter az eddig közönségesen használt glycerin-olajszerekkel, melyek a glycerin-en kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glycerin-szappan

glycerin és illatos növényekből, különben tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom porcszappan minden kívánt előnyével bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrne a leggyöngédebb fehér színt adja, és aratlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgy férfiaknak is, borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., tollai 1 frt.

Kézmosó-por

mandulaszappan és spermacérból készítve, a legártatlanabb arc- és kézborítási szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsik-tyukszemgyűrűk és essentia. 60 kr.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, Budapest, király-utca 12. szám. 5429

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Allatgyógyászat

avagy

a lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések s egyéb hasznos háziállatok betegségeinek megismerése s gyógyítása.

Állatorvosok, falusi gazdák és gazdatisztek számára

írták

EISENMAYER SÁNDOR és **GÖBEL COELESTIN.**

Harmadik kiadás.

Számos a szövegbe nyomtatott ábrával.

Ára füzve 80 kr.

Ca. és kir. szabadalmi a macra nemelés

egyetlen hatású

patkány- és egér-irtó szer. Egy bádog-doboz ára 1 frt 6 doboz 5 frt o. é. Valódi perzsai, minden

rovart irtó por. Közvetlen szál-írmányu, vegyileg tisztított növénykészítmény, csupán változatot, járhatós melletti biztosan hatású

katrészekből összeállítva, t. l. j. sz. mérőnélküli, mint a poloskák, bolhák, moly, hazi fésűk, svábbogar, hangyák stb.-ket felülmulhatlanul irtó szer gyantánk elismertve, dobozokban, minden doboz egy szótőszálekkel ellátva 1 frt és 55 kr. javal.

svábbogar (leimben) irtó por. 1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. é.

Teljesen mérő nélküli, gyors és biztos hatású

oroszbogárt (esotány-bogár) irtó por, dobozban (külön szótőszálekkel ellátva), ára 1 dobozban 1 frt és kisebb 55 kr. o. é.

Teljesen mérőmentes, biztos és győke res hatású

molyokat és hangyákat irtó por. E por nemcsak megövi a moly- és hangya-kirázsok ellen, hanem még biztosan és győke resen ki is irtja rovarkat, ha az bolhák, szönyegek, téllruhák, gyapjúk, szőnyegek, szőcsék, koscsiba stb. hirtetik. Dobozokban o. é. 1 frt 55 kr és 30 kr. javal.

Ca. és kir. szab. gyökere: ható

poloska-irtó szer, utörök száma. A egy nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 frt 53 kr. o. é.

Földmulhatlan hatású

poloska-irtó szesz. falazat számára Pesténél, meszeiennél vagy falak inakoláknál a festékek, mesze vagy vakolatba keverésre alkalmas.

Egy pintes üveg ára 1 frt, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg légszoros egy közepes nagyságú szobara.

Elpusztíthatlan mézga-fujtatók, melyek segítségével a rovar, moly vagy

oroszbogár-por egyformán szét szórható, és a legkisebb bandedekbe belövelhető. Egy doboz ára 50 kr. o. é.

Számos megrendelést vár: **REISS B.**, 6029 magy. kir. szabad. vegyszerek gyára Budapest, király-utca 47. l. em. Fiókraktár: 5273

Thauer József úrnál Pesten, három korona-utca 1

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évre — 12 frt / félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre — 8 frt / félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre — 6 frt / félévre — 3 *

31-dik szám. 1879. BUDAPEST, AUGUSZTUS 3. XXVI. évfolyam.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE.

DIPLOMACZIAI karnak ismét egy jeles tagját, s ismét a magyar főnemesség soraiból mutatjuk be ma olvasóinknak; abból a nemzetségből, mely a polgári és egyházi téren, a hadi és a diplomáciai szolgálatban, századokon át annyi jeleste, s legközelebből is „a legnagyobb magyart” adta a hazának. Örömmel láthatjuk, hogy midőn az egyik magyar, gróf Károlyi Alajos, elment a berlini udvartól, monarchiánk ez egyik fontos örömlomását ismét magyar ember — gróf Széchenyi Imre foglalta el.

Gr. Széchenyi Imre, gr. Sz. Lajos és Wurmbrand (Paulai) Francziska grófnő fia, 1825. február 15-én született Bécsben, atyja itt lakván azon időben, valamint később is, mint Zsófia főhercegnő udvarmestere. Tanulmányait az atyai háznál, magánnevelők (Moser Lőrincz áldozár és Frank Márton ügyvéd) vezetése alatt, atyjának közvetlen fölügyelete mellett végzevén, 1838-tól 1843-ig évről évre közvizsgákat tett le Pozsonyban, előbb a gymnáziumi, majd a bölcsészeti és jogi tantárgyakból, mindig kitűnő eredménnyel.

1838-ban, még mint fiatal tanuló, Dénes testvérével együtt Olaszországot utazta be, s később is több utat tett, különösen nyugati Európában, ismeretei s látkőre szélesbítésére. Tudományos neveletésén kívül kiváló hajlama a művészetek s különösen a zene iránt már korán kitűnt s a zene terén tehetségei jóval felülmúlták a közönséges műkedvelők színvonalát.

Tehetségei, hajlamai s összeköttetései által a diplomáciai pályához vonatva, korán lépett szolgálatba e nagy jövővel s széles hatáskörrel kecsegtető téren. Atyja, Lajos gróf, római követ lévén, az ifju az ő oldala mellett kívánta megkezdeni pályáját s Metternich herczeg által 1845-ben követségi attachénak neveztetett ki Rómába. Alig egy év múlva rendkívüli futáriminőségben (még akkor nem voltak táviratok!) ő vitte meg a bécsi udvarnak a fontos hirt, hogy Mastai Ferretti bibornok pápává választott s IX. Pius néven ült a szent Péter trónjára. Gróf Széchenyi

Imre még 1848-ig maradt Rómában; ekkor követségi titkári s ügyvivői ranggal Stockholmba helyeztetett át; majd, hasonló minőségben, a német szövetségi követséghez Frankfurtban, hol a többi közt gróf Bismarckkal, akkor porosz követvel, bizalmas ismeretséget kötött. Ismeretségük Frankfurtból távozásuk által sem szakított meg, mert mindketten csaknem egyszerre rendeltettek Szentpétervárra, hol Széchenyi először mint első titkár, később mint ügyvivő működött. Majd Brüsszelben volt követségi tanácsos; s onnan ismét Olaszországba, és pedig ezuttal a nápolyi királyi udvarhoz, követül küldetett. A nápolyi trón ingadozott már II. Ferenc alatt, kinek előbb Gaetába, azután Rómába kelle menekülnie. A nápolyi trón, az egységre törekvő Olaszország, s az absolutismus ellen a szabadság fegyvereivel küzdő olasz nemzet ellenében nem volt föntartható s gróf Széchenyi küldetése, az udvar bukásával, melynél uralkodóját képviselte vala, véget ért.

Rendelkezési állapotba helyeztetvén, egynidőre a magánéletbe vonult vissza.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE.